

La Svizra e l'aur dals nazis

La derivanza da l'aur arrivà en Svizra durant la Segunda Guerra mundiala

■ La brochura «La Svizra e l'aur dals nazis», edida l'onn 1999 d'ina cumissiun d'experts independenta incaricada da la Confederaziun, tematisescha la rolla che la Svizra ha giugà durant la Segunda Guerra mundiala sco martgà per las transacziuns d'aur dal territori occupà dal Terz Reich. En emprima lingua vegn examinada la politica da la Banca naziunala svizra (BNS). La BNS era primarmain interessada da mantegnair la garanzia d'aur e la convertibilità dal franc, da segirar il proviediment naziunale da la Svizra e la funziunalità da la Svizra sco plaz da finanzas. Questas necessitads na bastan però betg per declerar las activitads al martgà d'aur. Durant la Segunda Guerra mundiala restrenschevan l'economia da devisas dirigida e la strategia da guerra economica pli e pli las transacziuns economicas internaziunales da valutas. Quest fatg tutgava en spezial la Germania ch'importava durant quel temp massas da martganzia nà dad ultramar, surtut da l'America dal sid. Senza export cun differents pajais ussa inimis na gieva quai dentant betg. Ed ils intermediars en quest commerzi eran en emprima lingua la Svizra e la Svezia.

Da muntada speziala era il franc svizzer che furmava quasi la suletta valuta mundialmain convertibla. Ma ni la Svizra ni la Svezia avevan interess da la Reichsmark daventada incredibla. Per l'aur eran els dentant averts. La cuntravalur en daners svizzers ch'il reschim nazist survegniva per las furniziuns dad aur aveva ina gronda



muntada pertutgant l'economia da guerra, la diplomazia ed il servetsch da spuinadi. L'aur dals nazis era dentant savens da derivanza fitg problematica. Ils Tudestgs avevan numnadamain rapinà ils tresors dad aur da bancas statalas, il davos aur da spargn da blers persequitads e fugitivs en miseria e schizunt l'aur da dents da las pli povras unfrendas gi-dieuas. Aur da tala derivanza è er arrivà en Svizra.

Cronologia

Suenter che la Germania aveva provocà la Segunda Guerra mundiala duvrava ella adina dapli materias primas essenzialas per la guerra. Ina da quellas era il wolfram che vegniva explotà surtut en il Portugal. La Germania duvrava perquai escudos ch'ella sa procurava en barat cun aur tar bancas commercialas svizras. Quest aur vegniva alura vendì sin il mar-



Tge saveva la Svizra davart l'aur dals nazis? General Guisan al cunfin. KEYSTONE

tgà svizzer a persunas privatas che deponevan quel en Svizra u al transferivan a l'exteriur.

Ils escudos vendids a la Reichsbank avevan las bancas acquistà ordavant cunter francs svizzers en il Portugal. Perquai disponiva la banca centrala portugaisa gia baud d'ina gronda quantitat da valuta svizra ch'ella barattava tar la BNS en aur. Questas transacziuns avevan chaschunà ina reduziun marcanta da las reservas d'aur da l'institut d'emissiun svizzer. La situaziun è anc s'agravada il zercladur 1941 cura che tut ils credits continental-europeics en ils Stadis Unids èn vegnids bloccads.

Era la BNS era pertutgada, siond ch'ina gronda part da sias reservas d'aur sa chattava en ils Stadis Unids. Sin basa da questa situaziun ha la banca d'emissiun svizra dumandà la Reichsbank da betg pli furnir aur a bancas grondas svizras, mabain be anc a la BNS. Berlin è stà d'accord.

Il 1942 ha la quantitat d'aur che la BNS aveva cumprà da la Reichsbank cuntanschì il pli aut nivel. Sulettamain lez onn importavan las cumpras 424 milliuns francs. Cun quai è bain reussì a la BNS d'impedir in ulteriur regress da sias reservas d'aur en Svizra, ma ella ha prest survegnì auters problems. Il grond interess per aur en vasts circuls da la populaziun ha fatg crescer il pretsch da l'aur e

chaschunà in surstgandament dal martgà d'aur svizzer. Ils 7 da december 1942 ha il Cussegl federal perquai decidì da sutmetter quest commerzi ad ina concessiun e da fixar pretschs maximalis. Per il commerzi d'aur cun l'exteriur duvravi plinavant l'autorisaziun da la BNS. Questas mesiras han gi effect ed il martgà d'aur è danovamain sa calmà.

Era suenter Stalingrad, cura che la relaziun da las forzas era sa spustada sin ils champs da battaglia, nun ha la BNS l'emprim strusch midà sia politica concernent las fatschentas d'aur cun la Germania. La valuta da l'aur cumprà da la Reichsbank era anc adina aut e muntava fin la fin dal 1943 a 370 milliuns francs. Pir il 1944 è il volumen dal transfer d'aur sa reduci a 180 milliuns francs.

Malgrà la pressiu dals alliads, ch'avevan avertì l'emprima giada l'entschatta 1943 da betg cumprà aur da la Germania, na ha la BNS l'emprim preni naginas mesiras concretas. Era cura ch'è cumprada ils 22 da favrer 1944 ina decleraziun che s'exprimiva cunter l'acquist d'aur rapinà tras stadis neutralis, era la BNS anc adina persuadida ch'ella na possia, per raschuns da princip, betg refusar l'aur da la Reichsbank.

Il favrer 1945 han ils alliads tramess ina delegaziun en Svizra. Suenter diras tractativas èn las autoritads svizras s'obligadas en la cunvegna dals 8 da mars 1945 da betg pli cumprà aur da la Reichsbank. La davosa vendita da la Reichsbank a la BNS ha gi lieu ils 13 d'avrigl 1945 cun il consentiment dal Cussegl federal. I sa tractava d'ina furniziun da la Reichsbank a Constanza da 3100 kg aur d'ina valuta totala da 15,6 milliuns francs. Malgrà la cunvegna dal mars dal medem onn serviva quest aur era per cumpensar pretaisas da crediturs finanziels svizzers visavi la Germania.

Da tge derivanza era l'aur furnì en Svizra?

Durant la Segunda Guerra mundiala era la Svizra il martgà principal per aur dal territori occupà dal Terz Reich. 79 pertschient da tut las furniziuns d'aur a l'exteriur fascheva la Reichsbank sur la Svizra. 87 pertschient da questas activitads gievan sur la BNS e 13 pertschient sur bancas commercialas svizras. Las furniziuns d'aur da la Reichsbank a la BNS muntavan tut tenor la calculaziun ad in total da 1,6 fin 1,7 milliardas francs.

Tranter l'aur furnì da la Germania a la Svizra sa chattava aur ch'era vegnì en possess da la Reichsbank gia avant il 1933 u aur acquistà sin vias ordinarias. El cum-

pliava però er aur ch'ils nazis avevan manà en il sectur da cumpetenza da l'institut monetar tudestg sin basa da decretis spezialis. Plinavant includevan questas furniziuns er aur rapinà. Tar l'aur rapinà quantan las sequentas trais categorias:

1. Aur ch'il reschim NS confiscava e rapinava surtut dapi il 1938 da persunas privatas en Germania ed en ils pajais conquistads.

2. Aur da victimas assassinadas u surviventas da la politica d'extirpaziun dals nazis (aur da victimas).



La delegaziun svizra durant las tractativas cun ils alliads, mars 1945.

3. Aur da las reservas monetaras da bancas centralas da pajais occupads, dal qual la Germania s'appropriava e ch'ella manava lura a Berlin. Questa categoria era quantitativamain lunschor la pli impurtanta per las transacziuns d'aur cun la Svizra.

Per intervegnir quant aur da victimas ch'è propi arrivà en Svizra ha la cumissiun cumenzà sias retschertgas cun l'aur che SS-Hauptsturmführer Bruno Melmer furniva dals champs da concentraziun a la Reichsbank a Berlin. Tenor las calculaziuns da la cumissiun importa la valur da quest aur almain 2,9 milliuns dollars. L'aur rapinà d'autras instanzas dal reschim dals nazis nun è inclus en questa calculaziun.

Ina part da l'aur da las victimas dal holocaust ha la Reichsbank transferì sin ses deposit tar la BNS a Berna. I sa tracta da radund 120 kilos aur fin d'ina valuta da lez temp da strusch 600 000 francs resp. radund 130 000 dollars.

L'aur rapinà furnì a Berna ha alura preni ina via nunconuscha. Ins na sa oravant tut betg, sch'el è vegnì cumprà da la BNS u d'autras bancas centralas. Medemamain na datti nagins indizis che permettian d'affirmar che la direcziun da la BNS conuscheva la derivanza da quest aur.

Quests fatgs nun escludan però la dumonda tge che la BNS saveva da l'aur rapinà da victimas dal holocaust e tge mesiras ch'ella ha preni per differenziar tar las transacziuns d'aur da la Reichsbank tudestga tranter aur acquistà a moda legala ed aur rapinà.

La cunvegna da Washington

En il rom da la conferenza da Jalta e Potsdam dal 1945 è vegnì approvà il princip da confiscar tut ils credits tudestgs che sa chattavan ordaifer la Germania. Ils Americans, Englais e Franzos han survegnì ils credits en las trais zonas d'occupaziun dal vest ed en ils pajais neutralis en l'Europa occidentala. Ils credits en la zona d'occupaziun sovietica ed en l'Europa centrala ed orientala èn vegnids concedids a la URSS.

La Svizra è vegnida envidada a tractativas. Igl è sa mussà ch'ils alliads eran infurmad davart las transacziuns d'aur tranter la Reichsbank, la BNS e las bancas commercialas svizras. Els calculavan l'aur rapinà da bancas d'emissiun e vendì da la Reichsbank a la BNS ad ina valur totala d'almain 800 milliuns francs.

A l'entschatta da las tractativas ha il directur general da la BNS, Alfred Hirs, empruvà da giustifitgar la politica da l'institut svizzer d'emissiun cun l'argument da la buna fai e cun consideraziuns politic-monetas e da neutralità. El nun ha però pudì persuader ses contrahents. El ha schizunt stui conceder d'avair savì che l'aur furnì da la Reichsbank a la BNS pudes er includer aur rapinà da la Reichsbank en la Belgia occupada.

Suenter diras contractivas èn ils alliads sa declerads pronts da desister da tuttas pretensiuns envers la regenza svizra e la BNS en quai che pertutga las transacziuns d'aur fatgas da la Svizra cun la Germania durant la guerra. Persuenter due-

va vegnir liquidada la facultad da Tudestgs sesents en Germania ch'il Cussegl federal aveva bloccà. Il retgav era da divider en duas parts equalas. Ina part dueva ir als alliads, l'autra a la Confederaziun.

La dumonda da la liquidaziun da la facultad tudestga bloccada en Svizra è vegnida reglada pir en il rom d'in pachet da liberaziun da la cunvegna da Washington conclusida l'avust 1952. La Svizra ha assegnà als alliads ina summa da liberaziun da 121,5 milliuns francs, la quala è vegnida cumpensada a la Svizra da la Republica federala tudestga. Persuenter ha la Svizra dà liber la facultad bloccada, uschia ch'ils proprietaris en Germania pudevan puspè disponer libramain da quella.

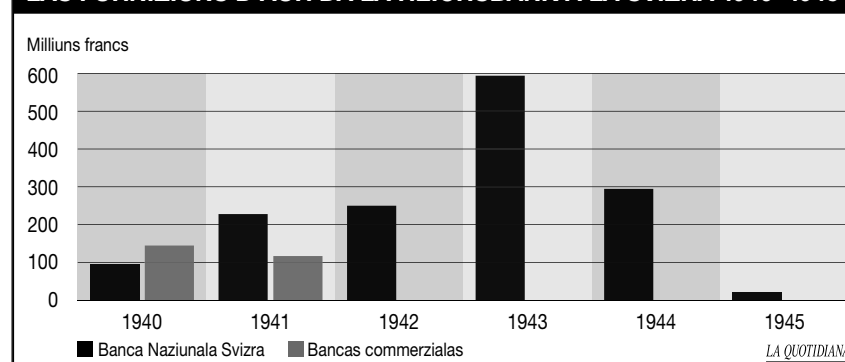
La preschentaziun:

La Svizra e l'aur dals nazis. Versiun scursanida dal rapport intermediar da la Cumissiun d'experts independenta Svizra - Segunda Guerra mundiala. Berna 1999.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=734
www.chatta.ch

LAS FURNIZIUNS D'EUR DA LA REICHSBANK A LA SVIZRA 1940-1945



La cumissiun Bergier

Ils onns 1990 è il squitsch internaziunale creschì e ha necessità la Svizra da s'occupar cun la derivanza da l'aur furnì dals nazis. Il Cussegl federal ha incumbensà il december 1996 ina cumissiun d'experts timunada da l'istoricher Jean-François Bergier. L'onn 2002 ha la cumissiun preschentà ses rapport final a regard la Svizra en la Segunda Guerra mundiala. Tenor il rapport han las autoritads federalas gidà per part il reschim nazional-socialistic da cuntanscher sias finamiras. La Svizra n'haja betg adina adattà sia politica umanitaria al bassegn dals fugitivs, mabain agì tenor ponderaziuns politicas e tacticas. Ils commembers da la cumissiun accentueschan che la revisiun dal passà da la Svizra na saja betg mo la lezia dals istorichers, mabain da tut la populaziun.